

КОКУН Олег Матвійович

доктор психологічних наук, професор, завідувач лабораторії вікової психофізіології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України



Тітов І.Г. Вступ до психофізіології: навч. посіб. – К. : Академвидав, 2011. – 296 с.

Пояснити загадковість зв'язку психічного і фізіологічного, душі і тіла намагалися ще в античні часи. Однак із науковим пізнанням його виникло все більше запитань і менше відповідей. У теперішні дні взаємозалежність психіки та її нейрофізіологічних механізмів досліджує психофізіологія, яка є ядром нейронаук (нейрофізіології, біохімії, молекулярної генетики мозку та ін.), спрямованих на пошук фізіологічних закономірностей психічної діяльності та поведінки людини. На цій проблематиці зосереджений пропонований навчальний посібник. У ньому розкрито загальні засади психофізіології, нейрофізіологічні основи психічних процесів, механізмів психіки і проявів психічного (мотивації, пам'яті, уваги, мислення і мовлення, емоцій, свідомості і неусвідомленого психічного), рухової активності та свідомості людини, а також прикладне значення психофізіологічних досліджень для професійної діяльності, клінічної та педагогічної практик.

Актуальність створення посібника з психофізіології, зорієнтованого на студентів-психологів вищих навчальних закладів, є незаперечною, адже майбутні фахівці мають володіти достатнім обсягом психофізіологічних знань для успішного здійснення своєї професійної діяльності, зокрема для психофізіологічного забезпечення діяльності суб'єкта.

Навчальний посібник складається зі вступу та 14 тем, об'єднаних у три розділи. Вступ висвітлює основні завдання та структуру посібника.

Перший розділ «Загальні засади психофізіології» містить теми, в яких розглядається історія виникнення та розвиток пси-

хофізіології, її предмет, завдання, принципи та дослідницькі методи, місце психофізіології в системі наукового знання та її основні галузі. Особлива увага приділена аналізу психофізіологічної проблеми та основних підходів до її вирішення (психофізіологічна взаємодія, паралелізм, ідентичність, рефлекторна теорія, корелятивна психофізіологія, системний підхід), а також визначенню методологічних підвалин системного підходу до вирішення проблеми «мозок-психіка». Достатньо інформативними та доцільними є подані у посібнику дані про морфофункціональну організацію матеріального субстрату психічної діяльності людини – її нервової системи.

Наступні 8 тем об'єднані у другий розділ посібника – «Психофізіологія суб'єктивного відображення». Сюди входять теми «Психофізіологія мотивації», «Психофізіологія сенсорно-перцептивних процесів», «Психофізіологія пам'яті та навчання», «Психофізіологія уваги», «Психофізіологія мислення та мовлення», «Психофізіологія рухової активності», «Психофізіологія емоцій» і «Психофізіологія свідомості та неусвідомлюваного психічного». Усі вони побудовані за єдиним планом (від загальнопсихологічного аналізу явища до розгляду його психофізіологічних аспектів) і містять опис нейрофізіологічних механізмів з позицій корелятивної та системної психофізіології.

Окрім розгляду результатів теоретико-експериментальних досліджень, у рецензованому навчальному посібнику розкриваються й деякі прикладні напрямки психофізіології. Так, у третьому розділі – «Основні прикладні галузі психофізіології» – подано психофізіологічний аналіз професійної діяльності людини (тема «Психофізіологія професійної діяльності»), окреслено патофізіологічні зміни мозкових процесів при психічних захворюваннях (тема «Клінічна психофізіологія») та розглянуто психофізіологічні аспекти вирішення проблеми оптимізації процесу навчання (тема «Педагогічна психофізіологія»).

Необхідно відмітити високу інформаційну та фактологічну насиченість посібника, відповідність усіх викладених у ньому даних сучасному рівню розвитку науки. Наведені приклади, біографічні дані вчених, схеми та рисунки, безсумнівно, будуть

сприяти більш глибокому та міцному засвоєнню навчального матеріалу.

Значним достоїнством посібника, що рецензується, є також наявність відповідного методичного апарату: в кінці кожного розділу наводяться контрольні питання для самостійної підготовки студентів, список використаної та рекомендованої літератури, термінологічний словник, інструктивно-методичні матеріали до лабораторних занять.

Оцінюючи загалом рецензований посібник «Вступ до психофізіології», слід указати на його відповідність наукового-методичним вимогам вищої школи, вимогам галузевого стандарту підготовки бакалаврів за напрямом 6.010302 «Психологія», кредитно-модульній системі організації навчального процесу та навчальній програмі курсу «Психофізіологія».